

Cele kształcenia: (max. 6 pozycji)

C1. Przekazanie studentom wiedzy z zakresu podstaw współczesnej genetyki oraz jej metod eksperymentalnych i przygotowanie ich do kursu genetyki klinicznej.

C2. Omówienie mechanizmów odpowiedzialnych za integralność puli genów danego organizmu oraz przekazywanie tej puli komórkom (organizmom) potomnym na poziomie organizmów o prostej (*Procaryota*) i skomplikowanej (*Eucaryota*) budowie genomu.

C3. Przekazanie wiedzy o wpływie zanieczyszczenia środowiska czynnikami mutagennymi i kancerogennymi na organizm człowieka.

C4. Omówienie metod biologii molekularnej i możliwości ich zastosowań w badaniach genetycznych.

C5. Wykształcenie studentów w zakresie podstaw parazytologii lekarskiej, epidemiologii i profilaktyki chorób pasożytniczych.

C6. Przekazanie wiedzy o budowie i cyklach rozwojowych pasożytów człowieka i umiejętności rozpoznawania podstawowych objawów chorobowych wywoływanych przez pasożyty.

Macierz efektów kształcenia dla modułu/przedmiotu w odniesieniu do metod weryfikacji zamierzonych efektów kształcenia oraz formy realizacji zajęć:

Numer efektu kształcenia przedmiotowego	Numer efektu kształcenia kierunkowego	Student, który zaliczy moduł/przedmiot wie/umie/zna/potrafi	Metody weryfikacji osiągnięcia zamierzonych efektów kształcenia (formujące i podsumowujące)	Forma zajęć dydaktycznych ** wpisz symbol
W 01	B.W10.	- zna budowę prostych związków organicznych wchodzących w skład makrocząsteczek obecnych w komórkach, macierzy zewnątrz-komórkowej i płynów ustrojowych	test, kolokwium, egzamin pisemny	SE, WY
W 02	B.W13.	- opisuje funkcje nukleotydów w komórce, struktury I- i II-rzędową DNA i RNA oraz strukturę chromatyny	test, kolokwium, egzamin pisemny	SE, WY
W 03	B.W14.	- zna funkcje genomu, transkryptomu i proteomu człowieka oraz podstawowe metody stosowane w ich badaniu; opisuje procesy replikacji, naprawy i rekombinacji DNA, transkrypcji i translacji oraz degradacji DNA, RNA i białek; zna koncepcje regulacji ekspresji genów	test, kolokwium, egzamin pisemny	SE, WY
W 04	B.W18.	- przedstawia i opisuje procesy: cykl komórkowy, proliferacja, różnicowanie i starzenie się komórek, apoptoza i nekroza oraz ich znaczenie dla funkcjonowania organizmu	test, kolokwium,, sprawdzian pisemny egzamin pisemny	SE, WY
W 05	C.W1.	- definiuje podstawowe pojęcia z zakresu genetyki	test, kolokwium, egzamin pisemny	SE, WY
W 06	C.W2.	- definiuje i opisuje zjawiska sprzężenia i współdziałania genów	test, kolokwium, egzamin pisemny	SE
W 07	C.W3.	- opisuje prawidłowy kariotyp człowieka oraz różne typy determinacji płci		
W 08	C.W4.	- opisuje budowę chromosomów oraz molekularne podłoże mutagenyzy	test, kolokwium, egzamin pisemny	SE, WY

W 09	C.W5.	- zna zasady dziedziczenia różnej liczby cech, dziedziczenia cech ilościowych, niezależnego dziedziczenia cech oraz dziedziczenia pozajądrowej informacji genetycznej	test, kolokwium, egzamin pisemny	SE, WY
W 10	C.W6.	- zna uwarunkowania genetyczne grup krwi człowieka	test, kolokwium, sprawdzian pisemny	SE
W 11	C.W7.	- wymienia i opisuje aberracje autosomów i heterosomów będące przyczyną chorób	test, kolokwium, sprawdzian pisemny	SE
W 12	C.W8.	- zna czynniki wpływające na pierwotną i wtórną równowagę genetyczną populacji	egzamin pisemny	WY
W 13	C.W10.	- zna korzyści i zagrożenia wynikające z obecności w ekosystemie organizmów modyfikowanych genetycznie (GMO)	egzamin pisemny	WY
W 14	C.W12.	- wymienia i opisuje drobnoustroje, z uwzględnieniem chorobotwórczych i obecnych we florze fizjologicznej	test, kolokwium, sprawdzian pisemny	CN
W 15	C.W13.	- zna epidemiologię zarażeń pasożytami, z uwzględnieniem geograficznego zasięgu ich występowania	test, kolokwium, sprawdzian pisemny	CN
W 16	C.W15.	- zna konsekwencje narażenia organizmu człowieka na różne czynniki chemiczne i biologiczne oraz zasady profilaktyki	test, kolokwium, sprawdzian pisemny, egzamin pisemny	CN, WY
W 17	C.W16.	- opisuje inwazyjne dla człowieka formy lub stadia rozwojowe wybranych pasożytniczych grzybów, pierwotniaków, helmintów i stawonogów, z uwzględnieniem geograficznego zasięgu ich występowania	test, kolokwium, sprawdzian pisemny	CN
W 18	C.W17.	- definiuje i opisuje zasadę funkcjonowania układu pasożyt – żywiciel i podstawowe objawy chorobowe wywoływane przez pasożyty	test, kolokwium, sprawdzian pisemny	CN
W 19	C.W18.	- zna objawy zakażeń jatrogennych, drogi ich rozprzestrzeniania się i patogeny wywołujące zmiany w poszczególnych narządach	test, kolokwium, sprawdzian pisemny	CN
W 20	C.W19.	- zna podstawy diagnostyki mikrobiologicznej i parazytologicznej	test, kolokwium, sprawdzian pisemny	CN
U 01	C.U1.	- potrafi analizować krzyżówki genetyczne i rodowody cech oraz chorób człowieka, a także oceniać ryzyko urodzenia się dziecka z aberracjami chromosomowymi	prezentacja samodzielnie wyszukanych informacji na forum grupy podczas zajęć; rozwiązywanie krzyżówek genetycznych i wyjaśnianie zagadnień	SE

U 02	C.U4.	- potrafi wykonywać pomiary morfometryczne, analizować morfogram i zapisywać kariotypy chorób	podczas zajęć prezentacja samodzielnie wyszukanych informacji na forum grupy podczas zajęć; praca podczas zajęć – rozwiązywanie zadań przygotowanych przez nauczyciela lub innych studentów; odpowiedź ustna samodzielne	SE
U 03	C.U5.	- umie szacować ryzyko ujawnienia się danej choroby u potomstwa w oparciu o predyspozycje rodzinne i wpływ czynników środowiskowych	rozwiązywanie podczas zajęć krzyżówek genetycznych i zadań przygotowanych przez nauczyciela	SE
U 04	C.U7.	- potrafi rozpoznawać najczęściej spotykane pasożyty człowieka na podstawie ich budowy, cykli życiowych i objawów chorobowych	obserwacja mikroskopowa i samodzielne wykonanie rysunków podczas zajęć;	CN
U 05	C.U9.	- rozpoznaje patogeny pod mikroskopem	obserwacja mikroskopowa i samodzielne wykonanie rysunków podczas zajęć;	CN

** WY - wykład; SE - seminarium; CA - ćwiczenia audytoryjne; CN - ćwiczenia kierunkowe (niekliniczne); CK - ćwiczenia kliniczne; CL - ćwiczenia laboratoryjne; CM – ćwiczenia specjalistyczne (mgr); CS - ćwiczenia w warunkach symulowanych; LE - lektoraty; zajęcia praktyczne przy pacjencie - PP; WF - zajęcia wychowania fizycznego (obowiązkowe); PZ- praktyki zawodowe; SK – samokształcenie, EL- E-learning.

Proszę ocenić w skali 1-5 jak powyższe efekty lokują państwa zajęcia w działach: przekaz wiedzy, umiejętności czy kształtowanie postaw:

Wiedza: 5

Umiejętności: 3

Nakład pracy studenta (bilans punktów ECTS):

Forma nakładu pracy studenta (udział w zajęciach, aktywność, przygotowanie itp.)	Obciążenie studenta (h)
1. Godziny kontaktowe:	65
2. Czas pracy własnej studenta (samokształcenie):	93
Sumaryczne obciążenie pracy studenta	158
Punkty ECTS za moduł/przedmiotu	7.5
Uwagi	

Treść zajęć: (proszę wpisać hasłowo tematykę poszczególnych zajęć z podziałem na formę zajęć dydaktycznych, pamiętając, aby przekładała się ona na zamierzone efekty kształcenia)

Wykłady (łącznie - 25 godz.: 12 x 2 godz. i 1 x 1 godz.- ostatni wykład)

Wykład 1. DNA, RNA, chromatyna, chromosomy, kariotyp. (2 godz.)

Wykład 2. Organizacja genomu człowieka, genom mitochondrialny (2 godz.)

Wykład 3. Replikacja DNA. Transkrypcja i translacja. (2 godz.)

Wykład 4. Regulacja ekspresji genów ze szczególnym uwzględnieniem organizmów eukariotycznych (2 godz)

Wykład 5. Cykl komórkowy i jego regulacja. Genetyczne uwarunkowania działania ukł. odpornościowego (2 godz.)

Wykład 6. Zmienność DNA, mutacje, czynniki mutagenne, wpływ leków, związków chemicznych, czynników fizycznych, zanieczyszczenia środowiska (2 godz.)

Wykład 7. Mechanizmy naprawy DNA (2 godz.)

Wykład 8. Wybrane choroby genetyczne człowieka, w szczególności sprzężone z chromosomem X (2godz.)

Wykład 9. Genetyka populacyjna (2 godz.)

Wykład 10. Podstawowe metody biologii molekularnej i ich zastosowania (2 godz.)

Wykład 11. Podstawy inżynierii genetycznej, elementy biotechnologii, edycja genów, organizmy modyfikowane genetycznie - GMO (2 godz.)

Wykład 12. Podstawy farmakogenetyki (1 godz.)

Seminaria (25 godzin: 8 x 3 godz. i 1 x 1 godz. – ostatnie zajęcia)

- Seminarium 1. (tydzień 1 lub 6, ponieważ zajęcia mają równoległe 2 grupy)

UWAGA! grupy, które rozpoczynają semestr cz. parazytologiczną piszą w 6 tygodniu zajęć (seminarium 1) **kolokwium** – robaki

Genetyka klasyczna. Organizacja zajęć. Zasady BHP. Regulamin wewnętrzny i sylabus. Podstawowe pojęcia, definicje i prawa genetyki klasycznej. Krzyżówki jedno i dwugenowe (rekombinacja mendelowska). Allele równosilne, kodominacja, allele wielokrotne, geny plejotropowe – plejotropizm rzeczywisty i rzekomy, geny letalne. Współdziałanie genów: geny epistatyczne i hipostatyczne – różne typy epistazy, geny dopełniające się, geny polimeryczne (poligeny).

- Seminarium 2. (tydzień 2 lub 7)

Genetyka klasyczna. Dziedziczenie cytoplazmatyczne prawdziwe i rzekome; efekt matczyny. Podział mejotyczny - najważniejsze momenty z genetycznego punktu widzenia. Gametogeneza.

- Seminarium 3. (tydzień 3 lub 8)

Genetyka klasyczna. Chromosomowa teoria dziedziczności T. Morgana. Mechanizm dziedziczenia genów i cech sprzężonych - rodzaje sprzężeń. Typy determinacji płci w przyrodzie: chromosomy płciowe, stosunek liczby chromosomów X do kompletów autosomów, determinacja środowiskowa. Ciało Barra – definicja; mechanizm powstawania. Hipoteza Lyon.

- Seminarium 4. (tydzień 4 lub 9)

Kolokwium – genetyka klasyczna. **Genetyka molekularna.** Budowa i właściwości kwasów nukleinowych. Podjednostkowy model budowy chromatyny (nukleosom, solenoid, podstawowa nić chromatynowa). Budowa chromosomu metafazalnego (typy chromosomów). Przebieg replikacji DNA u Procaryota i Eucaryota z uwzględnieniem etapów oraz enzymów biorących udział w poszczególnych etapach procesu.

- Seminarium 5. (tydzień 5 lub 10)

Genetyka molekularna

Budowa i właściwości kodu genetycznego i odstępstwa od reguł (DNA mitochondrialne; u Procaryota, grzybów, pantofelka)

Biosynteza białka i jej regulacja u Procaryota i Eucaryota – transkrypcja z podziałem na etapy; enzymy uczestniczące w procesie oraz ich rola.

- Seminarium 6. (tydzień 6 lub 11)

Genetyka molekularna

Biosynteza białka i jej regulacja u Procaryota i Eucaryota - translacja i uczestniczące enzymy

Teoria operonu – rodzaje operonów i ich rola regulacji ekspresji genów prokariotycznych (indukcja, glukozowa represja kataboliczna, represja, atenuacja)

- Seminarium 7. (tydzień 7 lub 12)

Kolokwium – genetyka molekularna. **Genetyka człowieka.** Rodzaje mutacji i ich podział; mechanizm tworzenia mutacji genowych, chromosomowych strukturalnych i liczbowych. Prawidłowy kariotyp człowieka (A - G), zasady

zapisywania kariotypów.

Mutacje chromosomowe liczbowe - aneuploidie: monosomie i trisomie, mechanizm powstawania (nondysjunkcje), rodzaje schorzeń i efekty fenotypowe (zespół Downa, z. Edwardsa, z. Patau, z. Klinefeltera, z. Turnera)

Mutacje chromosomowe strukturalne (z. Wolfa–Hirschhorna, z. Cri-du-chat, z. Pradera–Williego, z. Angelmana, chromosom Philadelphia)

• Seminarium 8. (tydzień 8 lub 13)

Genetyka człowieka. Mutacje genowe autosomalne dominujące – kryteria dziedziczenia oraz charakterystyka wybranych chorób (płaszawica Huntingtona, zespół Alzheimera, achondroplazja, polidaktylia, syndaktylia, brachydaktylia, kamptodaktylia, choroba Recklinghausena, z. Marfana, z. Ehlersa-Danlosa)

Mutacje genowe autosomalne recesywne – kryteria dziedziczenia oraz charakterystyka wybranych chorób (fenyloketonuria, alkaptonuria, albinizm, mukowiscydoza, galaktozemia, mukopolisacharydozy, lipidozy, glikogenozy, hemoglobinopatie)

• Seminarium 9. (tydzień 14)

Kolokwium – genetyka człowieka (dla grup kończących semestr częścią genetyczną) lub Kolokwium – robaki (dla grup kończących semestr częścią parazytologiczną). Podsumowanie i zaliczenie zajęć.

Ćwiczenia (15 godzin: 5 x 3 godz.)

Na ćwiczeniach z parazytologii obowiązuje znajomość: cech diagnostycznych, cykli rozwojowych, dróg przekazywania zarażenia, miejsca lokalizacji, sposobu opuszczania organizmu człowieka, chorobotwórczości, objawów chorobowych, profilaktyki, wykrywania (jaka forma, w jakim materiale), rozmieszczenia geograficznego poznanych pasożytów

• Ćwiczenie 1. (tydzień 1 lub 9);

UWAGA! grupy, które rozpoczęły semestr cz. genetyczną piszą w 9 tygodniu zajęć kolokwium – genetyka człowieka)

Pasożytnicze pierwotniaki - WICIOWCE: *Trichomonas vaginalis*, *Giardia intestinalis*, *Trypanosoma brucei gambiense*, *Leishmania infantum*, *L. donovani*, *L. tropica*

• Ćwiczenie 2. (tydzień 2 lub 10)

Pasożytnicze pierwotniaki – AMEBY i SPOROWCE: *Entamoeba histolytica/dispar*, *E. gingivalis*, *Acanthamoeba castellanii*, *Naegleria fowleri*, *Plasmodium vivax*, *P. falciparum*, *P. malariae*, *P. ovale*, *P. knowlesi*, *Toxoplasma gondii*, *Cryptosporidium parvum*

• Ćwiczenie 3. (tydzień 3 lub 11)

Kolokwium – pierwotniaki. Pasożytnicze robaki płaskie – PRZYWRZY: *Fasciola hepatica*, *Clonorchis sinensis*, *Schistosoma spp*, *Paragonimus westermani*

• Ćwiczenie 4. (tydzień 4 lub 12)

Pasożytnicze robaki płaskie – TASIEMCE: *Diphyllobothrium latum*, *Taenia saginata*, *Taenia solium*, *Hymenolepis nana*, *Echinococcus granulosus*, *Echinococcus multilocularis*

• Ćwiczenie 5. (tydzień 5 lub 13)

Pasożytnicze robaki obłe – NICIENIE: *Ascaris lumbricoides hominis*, *Enterobius vermicularis*, *Trichuris trichiura*, *Strongyloides stercoralis*, *Trichinella spiralis*, *Toxocara canis*, *Loa loa*

UWAGA! grupy, które kończą semestr cz. parazytologiczną piszą w 14 tygodniu zajęć kolokwium – robaki)

Inne ----

Literatura podstawowa: (wymienić wg istotności, nie więcej niż 3 pozycje)

1. Brown T.A.: Genomy. PWN, Warszawa 2019 – wybrane rozdziały
2. Drewa G.: Genetyka medyczna. Elsevier Urban i Partner, Wrocław 2011 – wybrane rozdziały dotyczące genetyki klasycznej, mutacji i chorób genetycznych
3. Błaszowska J., Ferenc T., Kurnatowski P.: Zarys parazytologii medycznej. Edra Urban & Partner, 2017

Wrocław

4. Kadłubowski R.: Zarys parazytologii lekarskiej. PZWL 1999 Warszawa (nowsza wersja nie istnieje)

Literatura uzupełniająca i inne pomoce: (nie więcej niż 3 pozycje)

1. pod red. A. Deryło „Parazytologia i akarontomologia medyczna” PWN, Warszawa 2011
2. Winter P.C., Hickey G.I., Fletcher H.L.: Krótkie wykłady Genetyka. PWN, Warszawa 2019
3. Turner P.C., McLennan A.G., Bates A.D., White M.R.H.: Krótkie wykłady. Biologia molekularna. PWN, Warszawa 2012

Wymagania dotyczące pomocy dydaktycznych: (np. laboratorium, rzutnik multimedialny, inne...)

Sala ćwiczeniowa/ seminaryjna wyposażona w mikroskopy, preparaty trwałe; rzutnik multimedialny, laptop; sala wykładowa wyposażona w rzutnik multimedialny, laptop

Warunki wstępne: (minimalne warunki, jakie powinien student spełnić przed przystąpieniem do modułu/przedmiotu)

Wiedza z zakresu genetyki i parazytologii na poziomie szkoły średniej.

Warunki uzyskania zaliczenia przedmiotu: (określić formę, kryteria i warunki zaliczenia zajęć wchodzących w zakres modułu/przedmiotu, zasady dopuszczenia do egzaminu końcowego teoretycznego i/lub praktycznego, jego formę oraz wymagania jakie student powinien spełnić by go zdać, a także kryteria na poszczególne oceny). Każda nieobecność musi być odrobiona, łącznie z dniami rektorskimi i godzinami dziekańskimi.

Dopuszczenie do egzaminu student uzyskuje po otrzymaniu zaliczenia, na które składa się: zdanie **wszystkich pięciu (5) kolokwiów** cząstkowych (genetyka klasyczna, genetyka molekularna, choroby genetyczne, pierwotniaki oraz robaki płaskie i obłe) oraz **obecność na wszystkich zajęciach zgodnie z regulaminem studiów**. Kryteria procentowe zaliczenia kolokwiów cząstkowych są identyczne z kryteriami egzaminacyjnymi. **Student może być zwolniony z egzaminu z oceną bardzo dobrą (5.0) w dwóch przypadkach:** 1) jeśli z kolokwiów cząstkowych uzyska średnią co najmniej 4.75 lub 2) wtedy gdy jeden raz nie zda kolokwium, ale z poprawki tego kolokwium oraz z pozostałych czterech kolokwiów otrzyma oceny bardzo dobre (5.0).

W przypadku nieobecności studenta na zajęciach, wynikającej np. z choroby, z powodu innej ważnej przyczyny (usprawiedliwionej zwolnieniem lekarskim, lub innym dokumentem urzędowym) student zobowiązany jest odrobić opuszczone zajęcia przygotowując prezentację lub esej w wersji elektronicznej, na zadany przez nauczyciela temat; obejmujący opuszczone zajęcia, lub uczestnicząc w zajęciach z inną grupą – jeśli będzie to możliwe, i zawsze po wcześniejszym uzyskaniu zgody nauczyciela prowadzącego. W przypadku odwołania zajęć z przyczyn niezależnych od studentów np. dnia Rektorskiego, godzin Dziekańskich itp., na wniosek studentów zajęcia będą przeprowadzone w innym terminie uzgodnionym z osobą prowadzącą zajęcia.

Egzamin ma formę testu (jednokrotnego wyboru) z zakresu genetyki (tematyka wykładów i seminariów). Ocena końcowa z przedmiotu stanowi sumę punktów uzyskanych podczas egzaminu (max. 80) oraz punktów uzyskanych po przeliczeniu ocen z kolokwiów z części parazytologicznej podczas semestru (max. 20).

Ocena:	Kryteria oceny zaliczenia przedmiotu
Bardzo dobra (5,0)	92-100%
Ponad dobra (4,5)	84-91%
Dobra (4,0)	76-83%
Dość dobra (3,5)	68-75%
Dostateczna (3,0)	60-67%

Ocena:	Kryteria oceny z egzaminu:
Bardzo dobra (5,0)	92-100%

Ponad dobra (4,5)	84-91%
Dobra (4,0)	76-83%
Dość dobra (3,5)	68-75%
Dostateczna (3,0)	60-67%

Nawa jednostki prowadzącej przedmiot:	Katedra i Zakład Biologii i Parazytologii Lekarskiej
Adres jednostki	ul. J. Mikulicza-Radeckiego 9, 50-367 Wrocław
Nr telefonu	71 784 15 12
E-mail	malgorzata.pekalska-cisek@umed.wroc.pl (sekretariat)

Osoba odpowiedzialna za przedmiot:	Prof. dr hab. Andrzej Hendrich
Nr telefonu	71 784 15 12 (sekretariat); 71 784 15 11
E-mail	e-mail: andrzej.hendrich@umed.wroc.pl

<i>Wykaz osób prowadzących poszczególne zajęcia:</i>	<i>stopień/tytuł naukowy lub zawodowy</i>	<i>dyscyplina naukowa</i>	<i>Wykonywany zawód</i>	<i>Forma prowadzenia zajęć</i>
Andrzej Hendrich	prof. dr hab.	nauki medyczne	nauczyciel akademicki	WY
Marta Kicia	dr hab.	nauki medyczne	nauczyciel akademicki	SE, CN
Dorota Wojnicz	dr hab.	nauki medyczne	nauczyciel akademicki	SE, CN
Agnieszka Cisowska	dr	nauki medyczne	nauczyciel akademicki	SE, CN
Maria Wesolowska	dr	nauki medyczne	nauczyciel akademicki	SE, CN
Dorota Tichaczek-Goska	dr	nauki medyczne	nauczyciel akademicki	SE, CN
Magdalena Szydłowicz	dr	nauki medyczne	nauczyciel akademicki	SE, CN
Przemysław Leszczyński	mgr	nauki medyczne	nauczyciel akademicki	SE, CN
Zuzanna Sycz	mgr	nauki medyczne	doktorantka	SE, CN

Data opracowania sylabusu

27.05.2020

Sylabus opracował(a)

Dr Dorota Tichaczek-Goska

Podpis Kierownika jednostki prowadzącej zajęcia

Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu
ZAKŁAD BIOLOGII I PARAZYTOLOGII LEKARSKIEJ

prof. dr hab. Andrzej Hendrich

Podpis Dziekana właściwego wydziału

Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu
WYDZIAŁ LEKARSKI
Prodziekan ds. kształcenia na kierunku lekarskim
dr hab. Irena Kustrzeba - Wójcicka, prof. nadzw.
(1)